თემურ ზოიძე
ასოცირებული პროფესორი

კულტურული მემკვიდრეობის ახალი ინტერპრეტაციები ტურისტულ მარშრუტებში

DOI: https://doi.org/10.52340/gmg2025.01.10

ანოტაცია

კულტურული მემკვიდრეობა თანამედროვე ტურიზმის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი რესურსია, თუმცა მისი ტურისტული ღირებულება მხოლოდ ისტორიული ძეგლების არსებობით არ განისაზღვრება. თანამედროვე ვიზიტორი სულ უფრო მეტად ეძებს არა მხოლოდ ობიექტის დათვალიერებას, არამედ მის მნიშვნელობის გააზრებას, ემოციურ შეგრძნებას და ადგილობრივ კულტურასთან უშუალო კავშირს. შესაბამისად, კულტურული მემკვიდრეობის ტურისტულ მარშრუტებში წარმოდგენის ტრადიციული მიდგომები საჭიროებს განახლებას.

ნაშრომის მიზანია კულტურული მემკვიდრეობის ახალი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობების შესწავლა ბათუმისა და აჭარის მაგალითზე. განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა ძველი ბათუმის მულტიკულტურულ ურბანულ მემკვიდრეობას, ბათუმის რელიგიურ და არქიტექტურულ მემკვიდრეობას, გონიო-აფსაროსის ციხეს, აჭარის მთიანეთის მატერიალურ და არამატერიალურ კულტურას, ადგილობრივ სამზარეულოს, ზეპირ ისტორიებსა და storytelling-ის გამოყენებას.

ნაშრომი ეფუძნება აღწერით-ანალიტიკურ მიდგომას, ტურისტული მარშრუტების ინტერპრეტაციულ ანალიზს და ოფიციალურ ტურისტულ-კულტურულ რესურსებზე დაყრდნობას. კვლევის ძირითადი დასკვნაა, რომ ბათუმისა და აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის კონკურენტუნარიან ტურისტულ პროდუქტად გარდაქმნისთვის აუცილებელია ობიექტზე ორიენტირებული ექსკურსიიდან გამოცდილებაზე, ისტორიაზე, ადამიანსა და კულტურათა ურთიერთქმედებაზე ორიენტირებულ ინტერპრეტაციაზე გადასვლა.

საკვანძო სიტყვები: კულტურული მემკვიდრეობა; კულტურული ტურიზმი; ბათუმი; აჭარა; ტურისტული მარშრუტი; ინტერპრეტაცია; storytelling; მულტიკულტურული მემკვიდრეობა; არამატერიალური მემკვიდრეობა; მდგრადი ტურიზმი.

Abstract

Cultural heritage is one of the most important resources of modern tourism, however, its tourist value is not determined only by the presence of historical monuments. The modern visitor is increasingly looking not

only to view the object, but also to understand its meaning, emotional experience and direct connection with the local culture. Accordingly, traditional approaches to presenting cultural heritage in tourist routes need to be updated.

The aim of the paper is to study the possibilities of new interpretation of cultural heritage using the example of Batumi and Adjara. Special attention is paid to the multicultural urban heritage of old Batumi, the religious and architectural heritage of Batumi, the Gonio-Apsaros fortress, the material and intangible culture of the Adjara mountains, local cuisine, oral histories and the use of storytelling.

The paper is based on a descriptive-analytical approach, interpretative analysis of tourist routes and reliance on official tourist-cultural resources. The main conclusion of the study is that in order to transform the cultural heritage of Batumi and Adjara into a competitive tourist product, it is necessary to move from an object-oriented excursion to an interpretation oriented towards experience, history, interaction between people and cultures.

Keywords: Cultural heritage; cultural tourism; Batumi; Adjara; tourist route; interpretation; storytelling; multicultural heritage; intangible heritage; sustainable tourism.

1. შესავალი

კულტურული მემკვიდრეობა ქვეყნის ისტორიული მეხსიერებისა და კულტურული იდენტობის მნიშვნელოვანი საფუძველია. ტურიზმის პირობებში იგი ამავე დროს ხდება ცოდნის, გამოცდილებისა და ადგილობრივი ეკონომიკური განვითარების რესურსი. თუმცა თანამედროვე ტურისტული ბაზრის პირობებში მხოლოდ ძეგლის არსებობა აღარ არის საკმარისი. საჭიროა პასუხი კითხვაზე: როგორ მოვუყვეთ ამ ძეგლის ისტორია ისე, რომ ვიზიტორმა იგი დაინახოს არა მხოლოდ როგორც ძველი ნაგებობა, არამედ როგორც ცოცხალი კულტურული გამოცდილება.

ამ საკითხის შესასწავლად განსაკუთრებით საინტერესოა აჭარა. რეგიონი აერთიანებს ზღვისპირა და მთიან ლანდშაფტებს, უძველეს არქეოლოგიურ ძეგლებს, ისტორიულ ქალაქს, რელიგიურ მრავალფეროვნებას, სოფლის ტურიზმს, ტრადიციულ სამზარეულოსა და მრავალფენიან ისტორიულ მეხსიერებას. ოფიციალური რეგიონული ტურისტული რესურსიც აჭარის ტურიზმის მრავალფეროვნებას უკავშირებს საზღვაო, სამთო, სოფლის, ღვინის, გასტრონომიულ და კულტურულ-ისტორიულ ტურიზმს. [1]

ამ ნაშრომში კულტურული მემკვიდრეობის ინტერპრეტაცია განიხილება როგორც პროცესი, რომლის მეშვეობითაც ისტორიული ფაქტი გარდაიქმნება ვიზიტორისთვის გასაგებ, საინტერესო და ემოციურად აღსაქმელ ამბად.

2. კვლევის მიზანი, ამოცანები და მეთოდოლოგია

კვლევის მთავარი მიზანია ბათუმისა და აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის ტურისტულ მარშრუტებში ახალი ინტერპრეტაციული მიდგომების გამოვლენა და მათი გამოყენების პრაქტიკული შესაძლებლობების განსაზღვრა.

კვლევის ამოცანებია:

ბათუმის ისტორიული და მულტიკულტურული მემკვიდრეობის ინტერპრეტაციული შესაძლებლობების ანალიზი; გონიო-აფსაროსის მაგალითზე მრავალფენიანი ისტორიის ტურისტულ ნარატივად გარდაქმნის განხილვა; აჭარის მთიანი ნაწილის მატერიალური და არამატერიალური მემკვიდრეობის ტურისტულ მარშრუტებში ინტეგრირების გზების გამოვლენა; storytelling-ის, ადგილობრივი გამოცდილებისა და ციფრული ტექნოლოგიების როლის განსაზღვრა; გიდის პროფესიული როლის ახლებური გააზრება.

მეთოდოლოგიურად გამოყენებულია აღწერითი და ანალიტიკური მიდგომა, კონკრეტული ტურისტული ობიექტების ქეის-ანალიზი და ოფიციალურ ტურისტულ წყაროებზე დაყრდნობილი მეორეული მონაცემების შესწავლა.

3. კულტურული მემკვიდრეობის ინტერპრეტაცია: ობიექტიდან გამოცდილებამდე

ტრადიციული ექსკურსია ხშირად აგებულია ფაქტების თანმიმდევრობაზე: თარიღი, არქიტექტურა, მშენებლობის პერიოდი, ისტორიული მოვლენა. ეს ინფორმაცია აუცილებელია, მაგრამ თანამედროვე ტურისტული გამოცდილებისთვის არასაკმარისია.

ინტერპრეტაცია განსხვავდება ინფორმაციის უბრალო მიწოდებისგან. მისი ამოცანაა პასუხი გასცეს კითხვას: „რას ნიშნავს ეს ადგილი ჩემთვის?“ ამიტომ თანამედროვე გიდი მხოლოდ ინფორმაციის გადამცემი აღარ არის. იგი არის კულტურული მედიატორი, რომელიც ვიზიტორს ეხმარება წარსულისა და აწმყოს დაკავშირებაში.

ამ მიდგომის მარტივი ფორმულაა: ობიექტი → ფაქტი → ამბავი → ადამიანი → გამოცდილება.

მაგალითად, ფრაზა „ბათუმის ძველ ქალაქში მრავალი ისტორიული შენობაა“ მხოლოდ ზოგადი ინფორმაციაა. უფრო ძლიერი ინტერპრეტაცია იწყება მაშინ, როდესაც ვიზიტორი იგებს, რომ კონკრეტული ქუჩები და შენობები დაკავშირებულია სხვადასხვა ეთნიკური, რელიგიური და სავაჭრო ჯგუფის ცხოვრებასთან. ამ შემთხვევაში ქალაქი იქცევა არა შენობების ერთობლიობად, არამედ ადამიანთა თანაარსებობის ისტორიად.

4. ბათუმი - მულტიკულტურული მემკვიდრეობის ქალაქი

ბათუმის კულტურული მემკვიდრეობის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მახასიათებელი მისი მრავალფენიანობაა. ძველი ბათუმის ისტორიული სივრცე აერთიანებს ნავსადგურის, ვაჭრობის, რელიგიური თემების, საცხოვრებელი არქიტექტურისა და ევროპული ურბანული განვითარების კვალს. ოფიციალური ტურისტული წყაროს მიხედვით, XIX საუკუნის მეორე ნახევრიდან ბათუმში სწრაფი ურბანული ცვლილებები დაიწყო; განვითარდა ქუჩები, რეკრეაციული სივრცეები და ბულვარი, ხოლო ქალაქის ისტორიულ ნაწილში სხვადასხვა ეპოქის კვალი დღემდეა შემორჩენილი. [2]

ამ მემკვიდრეობის ახალი ინტერპრეტაციისთვის განსაკუთრებით პროდუქტიულია თემა „ბათუმი - კულტურათა შეხვედრის ქალაქი“.

ტრადიციული ექსკურსიისას გიდი შეიძლება უბრალოდ ჩამოთვლიდეს რელიგიურ ნაგებობებს: მეჩეთს, ეკლესიას, სინაგოგას. ახალი ინტერპრეტაცია კი ამ ობიექტებს ერთ ნარატივში აერთიანებს: როგორ ცხოვრობდნენ ქალაქში სხვადასხვა კულტურისა და სარწმუნოების ადამიანები; როგორ აისახა ეს ქალაქის არქიტექტურაზე; როგორ შეცვალა პორტის განვითარებამ ქალაქის სოციალური სტრუქტურა.

ძველი ბათუმის ოფიციალურ აღწერაში აღნიშნულია როგორც ოსმალური პერიოდის კვალი, ასევე სხვადასხვა რელიგიური თემის მიერ შექმნილი ნაგებობები - ორთა ჯამე, წმინდა ნიკოლოზის ეკლესია, სომხური ეკლესია და სინაგოგა. სწორედ ეს მრავალფეროვნება იძლევა შესაძლებლობას შეიქმნას არა მხოლოდ „ძველი ბათუმის არქიტექტურული ტური“, არამედ „ბათუმის კულტურათა თანაარსებობის მარშრუტი“.

ამგვარი მარშრუტის მთავარი კითხვა შეიძლება იყოს: „როგორ გახდა ბათუმი ქალაქი, რომლის ისტორიაც სხვადასხვა კულტურის ისტორიებისგან შედგება“

5. ძველი ბათუმი - შენობებიდან ადამიანების ისტორიამდე

ძველი ბათუმის ინტერპრეტაციაში მნიშვნელოვანი რესურსია ურბანული მეხსიერება. ბევრი ისტორიული სახლი დაკავშირებულია კონკრეტულ მფლობელთან, ვაჭართან, ექიმთან, მეწარმესთან ან საზოგადო მოღვაწესთან. ოფიციალური წყარო პირდაპირ მიუთითებს, რომ ადგილობრივ მეხსიერებაში მრავალი შენობა კვლავ მათი ყოფილი მფლობელების სახელებითაა ცნობილი.

ეს ფაქტი გიდს აძლევს შესაძლებლობას, არქიტექტურული ობიექტი ადამიანურ ისტორიად გარდაქმნას.

მაგალითად, სახლის აღწერის ნაცვლად შეიძლება დაისვას კითხვები: ვინ ცხოვრობდა აქ? რა საქმიანობას ეწეოდა? როგორ გამოიყურებოდა ქუჩა მაშინ? ვინ დადიოდა ამ ქუჩაზე? რა საქონელი იყიდებოდა პორტში? რა ენებზე საუბრობდნენ ქალაქში?

ამ მიდგომით ქუჩა იქცევა „ღია მუზეუმად“, ხოლო ტურისტი - მისი ისტორიის მონაწილედ.

ბათუმის ბულვარიც შეიძლება განვიხილოთ ამავე კონტექსტში. მისი ძველი მონაკვეთი ისტორიულ ცენტრთან დაკავშირებული დიდი სარეკრეაციო სივრცეა და საუკუნეზე მეტია ქალაქის კულტურული მემკვიდრეობისა და თანამედროვე ცხოვრების ერთიანობას ქმნის. ამიტომ ბულვარის ინტერპრეტაცია შესაძლებელია როგორც „ქალაქის სოციალური ცხოვრების სცენის“ - სივრცის, სადაც ერთმანეთს ხვდებოდა ადგილობრივი მოსახლეობა, მოგზაური, ვაჭარი და ქალაქის სტუმარი.

6. გონიო-აფსაროსი - ციხიდან ცივილიზაციათა გზაჯვარედინამდე

გონიო-აფსაროსის ციხე აჭარის კულტურული მემკვიდრეობის ახალი ინტერპრეტაციის ერთ-ერთი საუკეთესო მაგალითია. ოფიციალური ტურისტული წყარო მას რომაული, ბიზანტიური და ოსმალური ისტორიული ფენების მატარებელ ციხესიმაგრედ აღწერს; არქეოლოგიური მასალა კი ელინისტურ ეპოქასა და სხვადასხვა ისტორიულ პერიოდთან დაკავშირებულ მრავალფეროვან აღმოჩენებს აჩვენებს.

თუ გიდი მხოლოდ იტყვის, რომ ციხე რომაელებმა ააშენეს და მას აქვს კოშკები და გალავანი, ტურისტი მიიღებს ინფორმაციას. მაგრამ უფრო ფართო ინტერპრეტაცია ასეთ კითხვას სვამს: რატომ იყო სწორედ ეს ადგილი მნიშვნელოვანი.

პასუხი უკავშირდება გეოგრაფიას. შავი ზღვა, ჭოროხის ხეობა და სამხრეთ კავკასიის სივრცე ამ ადგილს სხვადასხვა ეპოქაში სავაჭრო, სამხედრო და კულტურული კავშირების ნაწილად აქცევდა.

ამიტომ შესაძლებელია შეიქმნას მარშრუტი სახელწოდებით: „გონიო-აფსაროსი - ცივილიზაციათა გზაჯვარედინი“.

აქ ისტორიული ფაქტები, არქეოლოგია, მითოლოგია და ლეგენდა შეიძლება ერთიან ნარატივად გაერთიანდეს. მაგალითად, არგონავტების ლეგენდა შეიძლება წარმოდგენილი იყოს როგორც კულტურული მეხსიერების ნაწილი, მაგრამ გიდმა მკაფიოდ უნდა განასხვავოს ლეგენდა არქეოლოგიურად დადასტურებული ფაქტისგან. ეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია სამეცნიერო სიზუსტის დაცვისთვის.

7. ბათუმის არქეოლოგიური მემკვიდრეობა და „ძველი კოლხეთის“ ნარატივი

ბათუმის არქეოლოგიური მუზეუმი საშუალებას იძლევა, ქალაქისა და რეგიონის ისტორია კიდევ უფრო ღრმა ქრონოლოგიურ კონტექსტში იქნეს წარმოდგენილი. ოფიციალური რეგიონული ტურისტული წყარო აღნიშნავს, რომ მუზეუმში დაცული მასალა მოიცავს სამხრეთ-დასავლეთ საქართველოს სხვადასხვა არქეოლოგიური ძეგლიდან აღმოჩენილ ნივთებს და ასახავს უძველეს სამყაროსთან სავაჭრო, ეკონომიკურ და კულტურულ ურთიერთობებს.

აქ შესაძლებელია შეიქმნას ნარატივი: „ბათუმი - ქალაქი უძველესი სავაჭრო სამყაროს გზაზე“.

ამ ინტერპრეტაციაში თანამედროვე ბათუმი აღარ არის მხოლოდ XIX–XX საუკუნეების საპორტო ქალაქი. ის წარმოჩნდება უფრო ხანგრძლივი ისტორიული პროცესის ნაწილად, სადაც ზღვა, ვაჭრობა, მიგრაცია და კულტურული გაცვლა სხვადასხვა ეპოქაში მუდმივად მოქმედებდა.

ეს მიდგომა განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია უცხოელი ტურისტისთვის, რადგან მას ბათუმის ისტორია ერთ კონკრეტულ პერიოდს კი არ უკავშირებს, არამედ აჩვენებს რეგიონის მრავალათასწლოვან კულტურულ ფენებს.

8. მაღალმთიანი აჭარა - ცოცხალი კულტურული მემკვიდრეობა

ბათუმის ფარგლებს გარეთ კულტურული მემკვიდრეობის ახალი ინტერპრეტაციისთვის განსაკუთრებით საინტერესოა აჭარის მთიანეთი - ქედა, შუახევი და ხულო. აქ ტურისტული პროდუქტი შეიძლება დაეფუძნოს არა მხოლოდ ბუნებრივ ლანდშაფტს, არამედ მთის საზოგადოების ცხოვრების წესს.

მთის სოფელი შეიძლება წარმოჩნდეს როგორც „ცოცხალი მუზეუმი“, სადაც კულტურული მემკვიდრეობა ჯერ კიდევ ყოველდღიურ ცხოვრებაში არსებობს.

ტურისტულ მარშრუტში შესაძლებელია გაერთიანდეს: ტრადიციული საცხოვრებელი და სამეურნეო ნაგებობები; ხის დამუშავება და ხელობა; ადგილობრივი სამზარეულო; ფოლკლორი და ზეპირი გადმოცემები; ოჯახური მეურნეობა; ტრადიციული დღესასწაულები; ადგილობრივი რელიგიური და სოციალური პრაქტიკა.

ამ შემთხვევაში ტურისტი აღარ არის მხოლოდ დამკვირვებელი. მას შეუძლია მონაწილეობა მიიღოს მასტერკლასებში:პურის გამოცხობაში, აჭარული კერძის მომზადებაში, ადგილობრივი ხელობის დემონსტრაციაში ან სოფლის ოჯახის ისტორიების მოსმენაში.

სწორედ ეს ქმნის გამოცდილებით ტურიზმს - ტურიზმს, რომლის დროსაც მემკვიდრეობა არა მხოლოდ ნაჩვენებია, არამედ განცდილია.

9. აჭარული სამზარეულო როგორც კულტურული ინტერპრეტაცია

აჭარული სამზარეულო ხშირად განიხილება როგორც გასტრონომიული ტურიზმის პროდუქტი, თუმცა მისი ინტერპრეტაციული პოტენციალი გაცილებით ფართოა.

აჭარული ხაჭაპური, ბორანი, სინორი, ადგილობრივი რძის პროდუქტები, თევზი, სიმინდის კერძები და სხვა ტრადიციული საკვები შეიძლება წარმოდგენილი იყოს არა უბრალოდ მენიუს სახით, არამედ როგორც ისტორიისა და ცხოვრების წესის ნაწილი.

მაგალითად, აჭარული ხაჭაპურის შესახებ საუბარი შეიძლება უკავშირდებოდეს ზღვისპირა და მთის ცხოვრების თავისებურებებს, ადგილობრივ პროდუქტებს, ოჯახურ ტრადიციებსა და სუფრის კულტურას.

ამგვარი ინტერპრეტაციით გასტრონომიული მასტერკლასი ხდება კულტურული მემკვიდრეობის პრაქტიკული გაკვეთილი.

ტურისტს შეუძლია არა მხოლოდ დააგემოვნოს კერძი, არამედ გაიგოს, რატომ მზადდებოდა იგი კონკრეტული ფორმით, რა ინგრედიენტებს იყენებდა ადგილობრივი ოჯახი და როგორ გადაეცემოდა რეცეპტი თაობიდან თაობას.

10. Storytelling: ლეგენდა, მეხსიერება და ისტორიული ფაქტი

აჭარის ტურისტულ მარშრუტებში storytelling-ის განსაკუთრებული რესურსია ლეგენდები და ზეპირი ისტორიები. თუმცა მათი გამოყენება პროფესიულად უნდა მოხდეს.

გიდმა უნდა შეძლოს სამი განსხვავებული კატეგორიის ერთმანეთისგან გამიჯვნა: 1.დადასტურებული ისტორიული ფაქტი; 2. მეცნიერულად სავარაუდო ან ინტერპრეტირებული ინფორმაცია; 3. ლეგენდა ან ზეპირი გადმოცემა.

მაგალითად, გონიო-აფსაროსთან დაკავშირებული ლეგენდები შეიძლება ტურისტისთვის ძალიან საინტერესო იყოს, მაგრამ აუცილებელია მათი წარმოდგენა როგორც ლეგენდისა და არა როგორც უპირობოდ დადასტურებული ისტორიული ფაქტის.

ეს მიდგომა ერთდროულად იცავს სამეცნიერო სიზუსტეს და ზრდის ტურისტულ ინტერესს.

კარგი storytelling არ ნიშნავს ისტორიის გამოგონებას. პირიქით, მისი მიზანია რეალური ისტორიის ისეთი ფორმით გადმოცემა, რომელიც ადამიანს დაამახსოვრდება.

11. ციფრული ტექნოლოგიები ბათუმისა და აჭარის მარშრუტებში

ციფრული ტექნოლოგიები კულტურული მემკვიდრეობის ინტერპრეტაციის ახალ შესაძლებლობებს ქმნის. ბათუმისა და აჭარის ტურისტულ მარშრუტებში შესაძლებელია QR-კოდების, აუდიოგიდების, ციფრული რუკების, ისტორიული ფოტოების, 3D რეკონსტრუქციებისა და გაფართოებული რეალობის გამოყენება.

მაგალითად, ძველ ბათუმში კონკრეტულ შენობასთან QR-კოდმა შეიძლება ტურისტს აჩვენოს მისი ისტორიული ფოტო, მფლობელის ისტორია და იმავე ადგილის თანამედროვე ხედთან შედარება.

გონიო-აფსაროსში ციფრულმა რეკონსტრუქციამ შეიძლება ვიზიტორს დაეხმაროს, წარმოიდგინოს, როგორ გამოიყურებოდა ციხე კონკრეტულ ისტორიულ პერიოდში.

თუმცა ტექნოლოგია უნდა იყოს დამხმარე ინსტრუმენტი. მისი მიზანია რეალური მემკვიდრეობის უკეთ გაგება და არა მისი ჩანაცვლება.

12. ახალი თემატური მარშრუტების მოდელები

ბათუმისა და აჭარისთვის შესაძლებელია რამდენიმე ახალი ინტერპრეტაციული მარშრუტის კონცეფციის შემუშავება.

1. „ბათუმი - კულტურათა შეხვედრის ქალაქი“ ძველი ბათუმი, ორთა ჯამე, წმინდა ნიკოლოზის ეკლესია, სინაგოგა, ევროპული და ადგილობრივი არქიტექტურა.

2. „ბათუმი - პორტი, ვაჭრობა და მსოფლიო“ პორტის ისტორია, ძველი ქალაქი, სავაჭრო არქიტექტურა, მულტიკულტურული გარემო.

3.„გონიო-აფსაროსი - ცივილიზაციათა გზაჯვარედინი“ არქეოლოგია, რომაული პერიოდი, ბიზანტიური და ოსმალური ფენები, მითოლოგიური მეხსიერება.

4.„აჭარის ცოცხალი მემკვიდრეობა“ ბათუმი - ქედა - შუახევი - ხულო; ტრადიციული ყოფა, ხელობა, სამზარეულო, ფოლკლორი.

5. „აჭარის გემოები და ისტორიები“ ადგილობრივი ოჯახები, ტრადიციული სამზარეულო, სოფლის მეურნეობა და გასტრონომიული გამოცდილება.

6. „ზღვისა და მთის კულტურული დიალოგი“ ბათუმის ურბანული კულტურა და აჭარის მთის ტრადიციული კულტურა ერთიან მარშრუტში.

ამ მარშრუტების საერთო პრინციპი იქნება არა „რაც შეიძლება მეტი ობიექტის ჩვენება“, არამედ „რაც შეიძლება მეტი შემეცნების შექმნა“.

13. გიდის როლი ახალ ინტერპრეტაციულ მოდელში

ახალი ინტერპრეტაციული მოდელი ცვლის გიდის პროფესიულ როლსაც. გიდი უნდა იყოს არა მხოლოდ ისტორიის მცოდნე, არამედ მკვლევარი, მთხრობელი, კომუნიკატორი და კულტურული მედიატორი.

ლოკალურ გიდს განსაკუთრებით სჭირდება:

ისტორიული ფაქტების გადამოწმების უნარი;

ადგილობრივი კულტურის ცოდნა;

storytelling-ის ტექნიკა;

ლეგენდისა და ფაქტის გამიჯვნის უნარი;

ჯგუფის ასაკისა და ინტერესების გათვალისწინება;

ვიზუალური და ციფრული მასალის გამოყენება;

ეთიკური დამოკიდებულება ადგილობრივი კულტურის მიმართ.

გიდის მთავარი კითხვა აღარ უნდა იყოს მხოლოდ „რა ვუთხრა ტურისტს?“. უფრო მნიშვნელოვანი კითხვაა: „რა უნდა გაიგოს, იგრძნოს და დაიმახსოვროს ტურისტმა ამ ადგილიდან?“

14. მდგრადობა და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა

ახალი ინტერპრეტაცია მხოლოდ ტურისტული გაყიდვების ინსტრუმენტი არ უნდა გახდეს. მისი მთავარი ფუნქცია უნდა იყოს მემკვიდრეობის მნიშვნელობის გაზრდა და დაცვის მხარდაჭერა.

თუ ტურისტს მოვუყვებით, რატომ არის მნიშვნელოვანი ძველი ბათუმის შენობა, გონიოს ციხე ან მთიანი აჭარის ტრადიციული ყოფა, იზრდება ამ მემკვიდრეობის მიმართ პატივისცემისა და დაცვის სურვილიც.

ამიტომ აუცილებელია ტურისტული დატვირთვის მართვა, ადგილობრივი მოსახლეობის ჩართულობა, ავთენტურობის შენარჩუნება და კომერციალიზაციის საზღვრების გააზრება.

კულტურული ტურიზმის წარმატება არ უნდა შეფასდეს მხოლოდ ვიზიტორთა რაოდენობით. უფრო მნიშვნელოვანი მაჩვენებელია ისიც, თუ რამდენად უწყობს ტურიზმი ხელს მემკვიდრეობის შენარჩუნებას და ადგილობრივი საზოგადოების კეთილდღეობას.

15. დასკვნა და რეკომენდაციები

ბათუმისა და აჭარის მაგალითი ცხადყოფს, რომ კულტურული მემკვიდრეობის ტურისტული პოტენციალი მნიშვნელოვნად იზრდება მაშინ, როდესაც ობიექტის ჩვენებას ემატება ისტორიული კონტექსტი, ადამიანური ამბავი და ინტერაქტიული გამოცდილება.

კვლევის საფუძველზე შესაძლებელია რამდენიმე რეკომენდაციის ჩამოყალიბება:

პირველი - ბათუმისა და აჭარის ტურისტული მარშრუტები უფრო მეტად უნდა დაეფუძნოს თემებსა და ნარატივებს, ვიდრე ობიექტების უბრალო ჩამონათვალს.

მეორე - ძველი ბათუმის მულტიკულტურული მემკვიდრეობა უნდა იქცეს ცალკე ინტერპრეტაციულ ტურისტულ პროდუქტად.

მესამე - გონიო-აფსაროსი უნდა წარმოჩნდეს არა მხოლოდ როგორც ციხესიმაგრე, არამედ როგორც სხვადასხვა ცივილიზაციის ურთიერთქმედების სივრცე.

მეოთხე - აჭარის მთიანეთის ტურიზმში განსაკუთრებული ადგილი უნდა დაეთმოს ცოცხალ, არამატერიალურ მემკვიდრეობას.

მეხუთე - ადგილობრივი მოსახლეობა უნდა გახდეს ტურისტული გამოცდილების აქტიური მონაწილე.

მეექვსე - გიდების პროფესიულ განათლებაში storytelling და კულტურული ინტერპრეტაცია უნდა განიხილებოდეს როგორც დამოუკიდებელი პროფესიული კომპეტენცია.

მეშვიდე - ციფრული ტექნოლოგიები უნდა გამოიყენებოდეს ისტორიული კონტექსტის გასამდიდრებლად.

საბოლოოდ, შეიძლება ითქვას:

„კულტურული მემკვიდრეობა ტურიზმში მხოლოდ ის არ არის, რასაც ტურისტი ხედავს. კულტურული მემკვიდრეობა არის ის, რასაც იგი ამ ხედვის შემდეგ იგებს, გრძნობს და საკუთარ მეხსიერებაში მიაქვს.“

ბათუმისა და აჭარის შემთხვევაში ჩვენი მთავარი ამოცანა უნდა იყოს სწორედ ამ მეხსიერების შექმნა - მეცნიერულად ზუსტი, კულტურულად პასუხისმგებლიანი და ადამიანურად საინტერესო. ობიექტიდან - ისტორიამდე, ისტორიიდან - ადამიანამდე, ადამიანიდან - გამოცდილებამდე.

სწორედ ეს შეიძლება გახდეს ბათუმისა და აჭარის კულტურული ტურიზმის ახალი ინტერპრეტაციული მოდელის საფუძველი.

გამოყენებული და რეკომენდებული წყაროები

1. აჭარის ოფიციალური ტურისტული გზამკვლევი - Visit Ajara.
2. Georgia Travel. Old Batumi.
3. Georgia Travel. Batumi Boulevard.
4. Visit Ajara. Gonio-Apsaros Archaeological-Architectural Museum-Reserve.
5. Georgia Travel. Gonio-Apsaros Fortress.
6. Visit Ajara. Batumi Archaeological Museum.
7. საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს შესაბამისი მასალები..
8. ICOMOS - International Council on Monuments and Sites.
9. UNESCO - World Heritage and Intangible Cultural Heritage resources.
10. Tilden, F. Interpreting Our Heritage. University of North Carolina Press.

ონლაინ წყაროები

https://visitajara.com/en

https://georgia.travel/old-batumi

https://georgia.travel/gonio-apsaros-fortress

https://visitajara.com/en/sights/86

https://visitajara.com/en/sights/1